

СОЦИОЛОШКЕ МАРГИНАЛИЈЕ О ДЕОНТОЛОГИЈИ ПОЗИВА ПРОФЕСОРА ЕМЕРИТУСА У ЗАЈЕДНИЦИ НОМО АСАДЕМИКУСА-А И САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ

Резиме: За правог/истинског ствараоца, научника и револуционара, нема пензије. Они попут „старих“ храстова одолевају зубу времена све док траје у њима стваралачки ерос и прометејски егос позива. Њихову интелектуалну одисеју, тек привремено, прекида физичка смрт, а њихово дело тек на „решету времена“ показује парву/трајну вредност надживљавајући својим донетима своје ауторе. Мера њиховог стваралаштва је: колико оно служи унапређењу квалитета образовања и научног рада, универзитетске заједнице *homo academicusa*, подизању његових иновационих потенцијала и колико умножава критичку интелектуалну моћ нације и човечанства.

У прилогу се разматрају социолошки, педагошки, научни и културолошки аспекти мисије позива професора емеритуса у савременој академској заједници. Искуство показује да су развијена друштва, универзитетске заједнице и корпорације, отворене за ангажовање професора емеритуса и коришћење њиховог богатог педагошког и научно-истраживачког искуства, за разлику од неразвијених ауторитарних заједница, чије се политичке и менаџерске елите неодговорно понашају према потенцијалима припадника „треће генерације“. У раду се чини покушај социолошке класификације друштва према њиховом односу, према научним и педагошким иновацијама и интелектуалним потенцијалима професора емеритуса, као и ближе елаборације/ експликације њихове деонтолошке функције у животу и раду савременог универзитета и савременог друштва. Аутор поентира свој рад: зрела и здрава друштва знања отворена су према иновацијским потенцијалима професора емеритуса и не уносе меру „годишњих доба“/старости као критеријум дискриминације, већ стимулирају спорни спој/синтезу искуство и младости, у перманентном образовању *homo academicusa*.

Избор у највише звање професора емеритуса није само част већ и право и обавеза да се служи научној заједници, и научној култури и човечанству.

Кључне речи: Интелектуални капитал, људски ресурс, иновације, позив и функције професора емеритуса.

*Имај храбрости да се слободно користиш својим разумом
и научи томе оне које учиш*

Имануел Кант

*Наука није чврсто тло на коме се одмарам,
него је пут којим идем како бих се у облику немира уверио у
трансценденцији,*

која ме води у већем хтењу знања...
 За мислећег човека –
 поготову за истраживача и филозофа –
 критика је услов живота...
 Кома се наука стварно отвори,
 томе изванредан труд и рад бивају окрилаћени ентузијазмом
 и томе наука постаје елемент његовог живота...
 Наука произилази из честитости и ствара је...
 Потребна је храброст када неко не учи равнодушно,
 него поима путујући. Отуда још увек важи: **Sapare aude!**

Карл Јасперс, *Идеја универзитета*, 1946.

Уводна напомена: Захвалност организатору на позиву

Господине екселенцијо председниче Републике Грчке,

Није случајно да смо се окупили овде у Атини, под Акропољем; јер у основи европске културе лежи грчка филозофија и хеленски панхуманизам. Овде је завичај, радно место првих академија, претеча Универзитета и идеје универзитета и хуманитатиса. Овде је Прометеј украо ватру/знање од богова и даривао народу (да топли свој дом и осветљава пут ка будућности). Тиме је учињен и радикалан искорак из мита ка рационалном сазнању. Још је стари ефески филозоф и песник Хераклит указивао да је *образовање образованима друго Сунце*.

Прилика је да овај Конгрес искористимо да се упитамо и критички проблематизујемо: Шта је са образовањем/посебно универзитетским у нашој савремености, каква је улога науке и homo academicus-a у друштвеним променама и која је дужност и улога професора емеритуса у савременој академској заједници и савременом друштву? Како је могуће унапредити научни рад и наставну праксу на нашим универзитетима, као и обновити улогу интелектуалаца у културну мисију универзитета у служби одрживог развоја, хуманизације друштва, културе мира и еманципације човека. Шта учинити како би савремени универзитет стварао врхунски квалитетне стручњаке, али и носиоце идеје *humanitas*-a тј. како да човек буде носилац прогреса, а да притом не изгуби социјалну душу?

Наша посвећеност овим и другим темама, свакако захтева пропитивање наших обавеза, дужности и одговорности, те отуда формулација теме мог саопштења под називом: *Маргиналије о деонтологији позива професора емеритуса у савременој универзитетској заједници homo academicus-a*.

Но, најпре неколико претходних паролена о глобалном социјалном контексту – о односу друштва и универзитета; о кризи савременог друштва; о положају универзитета дана.

I Криза савременог друштва; положај и улога универзитета

Живимо у доба глобализације, настајања света постнационалних констелација, умреженог друштва и постмодерне културе. Упркос овим дубоким променама, глобално светско друштво, нажалост, још увек није хумано и стабилно. На делу су, поред процеса технолошке интеграције и развоја, процеси социјалне деобе, дезинтеграције и субразвоја за већину земаља, народа и човечанства. Суочавамо се са кризом која је структурална и која се не може разрешити унутар савременог капиталистичког система, који тежи да постане предаторски и неототалитаран.

Наиме, неолибералном стратегијом развоја снаге глобализма све више форсирају обнову неоколонијалних и неоимперијалних односа у свету, који се манифестују у форми социјалдарвинизације и сегрегације односа између класа и региона, земаља светског центра и светске полупериферије и периферије. У овом контексту, нарастају, све више, регионалне и глобалне противуречности између Севера и Југа.

Европска унија се од племенитог пројекта, равноправног уједињења грађана и народа све више претвара у технократско-плутократску творевину, у којој расте расцеп између Севера и Југа; „Европе банкара“ и „Европе радника“ (П. Бурдије). Наиме, под доминантним утицајем англосаксонског неолибералног модела развоја, у ЕУ се све више остварује процес деструкције социјалне државе, а она гура у загрљај моћи снага крупног капитала и интереса глобалног минотуреса, тј. лихварске интернационале, постајући нека врста протектората, продужена рука САД и НАТО алијансе.

Бројни програми реформе који се спроводе у форми јавних политика ЕУ управо то илуструју. О томе, између осталог, говори и болоњски процес који је, сем функционализације образовања на јединственом програму ЕУ, подређен логици класне поделе рада европских и светских корпорација (ТНЦ), десуверенизујући аутономију националних образовних система и претварајући универзитете у комерцијалне установе за производњу специјалних кадрова за једнократну употребу на тржишту рада. Друго лице болоњске реформе изражено је у облицима неједнаке размене рада на тржишту „сиве материје“; у коме данас, уместо средњовековног „данка у крви“ (у односу између центра империје и вазалних држава/земаља), имамо појаву феномена „одлива мозга“ са Југа на Север; односно, реномен да мање развијене земље плаћају развијенијима својеврсни „данак у памети“, јер најбољи део генерација дипломираних *homo academicus-a* напушта земљу. У таквој ситуацији, земље у развоју и транзицији – још дуго остају без најбољих кадрова од којих се једино може градити нова елита, која би перспективно могла да одблокира развој ових земаља.

У оваквом контексту глобалних односа – савремени универзитет, иако је технолошки прожет духом трећег развојно-цивилизацијског таласа (технолошки дубоко умрежен и све више повезан, функционално интегрисан) још увек дели све слабости савременог друштва и више је фактор његове конзервације него ли иновације и радикалних друштвених промена. Наиме, треба очекивати да само

универзитет, који је средиште знања, буде, у исто време и центар духовности и критичке културе нације и човечанства. *Универзитет мора да предњачи макар корак испред друштва, да би играо прогресивну улогу у развоју савременог света.* Нажалост, још се не можемо похвалити таквом његовом мисијом!

Критичка анализа основних функција сваког универзитета (наставна, научна и културна/педагошка) мора нас суочити са видним диспаратом у њиховом остваривању у друштвеној пракси. Наиме, видљива је тенденција све већег развоја образовне и научне функције, а умањивања његове културно-педагошке или шире речео социо-културне улоге у друштву. Та дискрепанција се експлозивно шири академским глобусом, захватајући земље које припадају различитим зонама у глобалном светском систему. То, између осталог, говори о феномену постворења функција ововременог универзитета, који све више губи аутономију и постаје продужетак корпоративне моћи ТНЦ и других алијанси отуђене моћи у савремености.

Под утицајем англосаксонске неолибералне стратегије развоја, на делу је својеврсна криза *идентитета европског модела универзитета*, његова наглашена фундаменталистичка тржишна оријентација. Такав универзитет ствара кадрове специјалисте („спецождере“) за корпорације и тржиште глобалне економије, а не за друштво/друштвени живот у савремености. Отуда су у њему друштвено-хуманистичке науке доживеле слом; маргинализоване су у систему образовања и потцењена је њихова сазнајна и педагошко-културна/социјализаторска моћ у изградњи погледа на свет и културну оријентацију младе генерације.

II О одговорности друштвених наука за развој универзитета и друштва

С правом се мора поставити и питање одговорности савремених друштвено-хуманистичких наука, не само за свој статус, већ и за стање на нашим универзитетима и у друштву уопште!

У последњих тридесет година, савремене друштвене науке под доминантним су *утицајем сцијентизма и аналитичке филозофије*. У савременој социологији, доминантне су парадигме; функционализам, неопозитивизам и теорија рационалног избора. Под фирмом вредносне неутралности, бројне дисциплине су инструментализоване за потребе центара разуларене корпоративне и политичке моћи снага Новог Светског Поретка.

У оваквој ситуацији, њихови протагонисти, делујући у свету дисциплинарног хаоса и размрвљеног рада као да су неспособни да развију интегрални приступ проблемима друштвеног развоја света, хуманизације друштва и еманципације човека у савременим условима. Као да је *утихнуо критички глас интелектуалаца* у савременој светској јавности (сем ретких појединаца – Н. Чомског, Н. Клајн, И. Волерстина и Сергеј Кара Мурзе или, пак, онедавно и покојних П. Бурдијеа и А. Зиновљева, А. Пинарина и М. Марковића).

Чини нам се неопходним да овде нагласимо потребу обнове критичког духа у друштвено-хуманистичким наукама, рехабилитације улоге филозофије у развоју образовања и културе, као и грађења нових сазнајних трансдисциплинарних синтеза кроз синергију резултата посебних наука и филозофије. Уверени смо да се на тај начин може доћи не само до открића и формулисања нових интегралних парадигми о свету, друштву и човеку, већ и подстаћи обнова критичке мисије интелектуалаца у савременом друштву, у коме доминира масовна култура и индоктринација коју обављају актери „друштва спектакла“, глобални медији, који остварују културну хегемонију у симболичкој сфери/духовне окупације маса.

У овом контексту, чини нам се неопходним још једном нагласити да *друштвено-хуманистичке науке* данас морају избећи да буду апологетске, ако желе да имају статус науке и да помогну развоју, хуманизацији друштва и еманципацији човека. Оне, снагом својих научних истраживања и утицаја на развој рационалне и хуманистичке критике, морају деловати у друштву превентивно, а не последично – ватрогасно.

Оне морају критички валоризовати јавне политике, њихове последице и домете у развоју друштва, али и истраживати кључне противуречности и проблеме локалних заједница, националних друштвава и глобалног светског друштва; тј. савременог човечанства. У исто време, оне морају, својим сазнањима помоћи у трагању за новим развојним перспективама свевременог човечанства. Оне морају имати активну улогу у формулисању алтернативних пројеката за одрживи развој и демократским управљањем, као и у борби за мир у савременом свету. Оне би на такав начин водиле остваривању поруке *Жака Делора*: „Једна од примарних функција образовања јесте да човечанство оспособи да преузме контролу над сопственим развојем“, али и вратиле свој научни дигнитет, а позив ових наука реafirмисале у хуманистичке и одговорне у универзитетској заједници *homo academicus*-а и савременом друштву.

Суочени са глобалним проблемима у савремености морамо се запитати докле ће Минервина сова закаснило објављивати истину у форми ламентана над нашом судбином и нашим грешкама и глупостима?

Ако је свет данас захваћен глобалном кризом која попут цунамија разара савремено друштво и цивилизацију, нарушава еколошки опстанак планете и мирољубиве перспективе човечанства, време је да се каже да универзитетска заједница *homo academicusa*, њени ствараоци (научници и интелектуалци) немају право на бег у куле од слоноваче, естетизацију/апологију старности, на морално равнодушје – или кукавичлук (на понашање и формули: „кућа гори, а баба се чешља“). На против, као најумнији и социјално најсензибилнији део савременог друштва и савест човечанства, они имају не само право већ и дужност дићи свој глас упозорења, те научним дијагнозама, критикама и алтернативним пројектима помоћи буђењу Прометеја у борби за ослобођење човека и човечанства, интелектуалном освешћавању нових генерација, за оновремене друштвене борбе, у потрази за кључевима

„будућности која је почела, али још није добро распоређена“ (В. Гибсон). Јер, права припадају онима који су будни и који се боре, а никакав ветар неће помоћи броду/морепловцу који не зна на којој обали плива! (Монтењ).

Овде подсећамо на речи Наома Чомског тог Нестора међу ангажованим интелектуалцима у савремености – „залагање за истину само је једна, али не и довољна улога Универзитета. Он мора да, такође, испуни обавезу и да покаже слух за младе људе, заштити њихове интересе и истовремено их научи да развијају способност којима би остварили своју социјалну политичку и моралну одговорност према другима, широј јавности и човечанству. Пре свега кроз развој критичке самосвести и остваривања свог права на прометејску побуну и самоослобађање¹.

Придружите нам се!

Придружите се покрету буђења и ослобађања Прометеја, освајања слободе. Јер, права припадају онима који су будни и који се боре! У тој борби можете изгубити само окове, а повратити грађанско право да се користите својим разумом, право на усправан ход, социјално достојанство и радост учествовања у стварању праве људске историје.

На вама је избор! Будућност је у вашим рукама. Истрајте за живот и слободу!

Да би изашли из кризе, *савремени универзитет и савремено друштво* морају вратити критичку моћ друштвено-хуманистичким наукама и социјалну душу у стратегијама развоја и транзиције савременог друштва. Без тога, универзитет ће стварати специјалне, морално равнодушне „коваче лажног прогреса“, а државом ће се ширити авет кризе, која произилази из стратегије неолибералног глобализма, која је ставила „профит изнад човека“ (Н. Чомски) – која социјалдарвинизује свет и шири простор сукобима, расту деснице, расизма и неофашизма.

Време је да се схвати да развој образовања и науке није само себи циљ, већ да мора бити у служби како развоја и напретка друштва, тако и хуманистичко-еманципаторске социјализације личности/изградње њеног погледа на свет и активне партиципације у савременом животу. У вези са тим, овде подсећамо на поруку *Алберта Ајнштајна*: *Није довољно човека подучавати само у струци. Тиме ће он, додуше, постати нека врста употребљиве машине, али не и пуновредна личност. Важно је да он добије живо осећање за оно за шта је вредно залагати се. Он мора да научи како ће разумети оно што покреће људе, њихове илузије, њихове патње.*

III Неки аспекти деонтологије позива професора емеритуса у универзитетској заједници *homo academicus*-а

Живимо у ери „трећег таласа“ и настајућег друштва знања, у коме капитални ресурси развоја постају образовање и наука; те да се савремена подела рада не рађа на пољу или у фабрици, већ у на-

¹ Чомски, Н. (2016): *Јер ми тако кажемо*, Службени гласник, Београд.

учним лабораторијама, а води права конкуренција води на „тржишту сиве материје“. У таквој ситуацији компаративну предност имају оне земље и друштва која имају најкомпетентније кадрове/истраживаче у кључним секторима нових технологија – од чијег развоја зависи садашњост и будућност наше цивилизације. Те секторе *Адам Шаф* означава као револуционарни тролист у развоју нових производних снага (микроелектроника, генетички инжењеринг и нуклеарна енергија).

Нове производне снаге, као транспродуктивна снага друштва, траже нову организацију рада и управљања. Оне својим развојем генеришу нову мрежу друштва, нове облике економских и друштвених интеграција и глобализацију савременог света. У праву је *Вилијам Гибсон* када тврди да је *глобализација будућност која је почела; једино још није (због монопола снага мегакпитала) равномерно распоређена* Отуда говоримо о феномену *асиметричне глобализације* и њеним импликацијама на социјалне и регионалне неједнакости у савремености.

У оквиру савременог друштвеног развоја *наука и универзитет* постају централна сила технолошког, економског и социјалног развоја. На ту чињеницу још је упозорио *К. Маркс* у XIX веку – као филозоф, панхуманиста и весник глобализације – најављујући наступ радних снага нових технологија у ери киберкомунизма као посткапиталистичке алтернативе развоја друштва будућности. У нашој савремености на значај науке и нових технологија „трећег таласа“ у својим студијама указали су *А. Тофлер, Д. Бел, А. Шаф, М. Кастелс...*

Полазећи од ових промена неки истраживачи реформулисали су приоритете у парадигми развоја: од геополитике, која је доминирала у првој половини XX века, ка геоекономији и на његовом крају ка геокултури у XXI. *Појам геокултуре*, у овом смислу у себи садржи најшири појмовни садржај, који у себи интегрише и образовање и науку, па према томе и делатност савременог универзитета.

Управо имајући ово радикално померање у значењу/улози капиталних развојних ресурса, подсећамо да развијена друштва данас у свету *имају изграђену свест о значају образовања, науке и кадрова за савремени развој*. У том смислу, како у корпорацијама, тако и у научним лабораторијама и на универзитетима, развијена је свест о професионалној конкуренцији, вредности искуства и знања иноватора, носилаца енергије „креативне деструкције“ (Ј. Шумпетер). Њиховим знањима – привреде и друштва јачају националне иновационе и развојне потенцијале. Ова пракса данас је пренета и на универзитете, те су они институционализовали конкуритивност и компетентност у професији као фактор мобилности и промоције у академској заједници. На том фону *институционализован је статус и позив професора емеритуса* на светским и европским универзитетима.

Овај институционализовани облик није само излаз одавања почасти угледу најкреативнијим професорима на универзитету, који су дали допринос науци и педагошкој пракси у универзитетској заједници *homo academicus*-а, већ је то и витални интерес самих факултета и универзитета да се користе искуствима и знањима професора који

су отишли у пензију. Ако се ослободимо стереотипа о геронтолошком комплексу, могли бисмо рећи – да за *правог научника и револуционара, нема пензије*; јер наука, та фауустовска страст за сазнавањем, постају за њих не рутински професионални задатак, већ *елемент његовог начина живота*. (К. Јасперс). Данас се у Европи продужује радни и животни век становништва; померају се градице одласка у пензију. Бројни су фактори који утичу на пензијску политику влада. Треба, међутим, истаћи да, независно од тога, *институционализација статуса/позива професора емеритуса* је, од великог значаја за унапређење универзитетског живота. Овде срећемо пажњи на неке облике њихове делатности и деонтологију позива професора емеритуса.

Полазимо од тога да *позив научника не зна за године живота, узраст и пол*. Иако су у академској заједници утврђене процедуре напредовања у виша звања, позив научника – за истинске ствараоце је нешто инхерентно, што иде из *онтолошке истраживачке страсти*, те да се не може мерити формалним мерилима. Прави научници и са одласком у пензију настављају да живе са својим стваралачким еросом; истражују, уче, објављују... Они се такмиче са својим „тераčem“/унутрашњом светлошћу ума, која их заводи својим сиренским гласом у трагању за новим сазнањима и трансцендијама, за никад завршеном делатношћу. За њих *избор у звање професора емеритуса* није само указивање почаста кроз поштовање академске заједнице према њиховом делу, већ и право и обавеза, одговорност да својим стеченим знањем, педагошким искуством, даље помажу својим научним потврђивањем ауторитетом – у унапређивању организације научног и наставног рада и модернизацији система управљања на нашим универзитетима.

Задатак савремене науке, а посебно социологије науке и образовања (и савремене елитопедагогије) је да трансдисциплинарно истражи све аспекте и претпоставке остваривања професије научника и наставника, а посебно позива професора емеритуса у савременој универзитетској заједници и друштву.

Полазећи од основних функција савременог универзитета: наставне, научне и педагошко-културолошке, *професори емеритуси, својим знањем и искуством, могу помоћи*: **а)** унапређењу организације и квалитета наставе, посебно на мастер, докторским и постдокторским студијама; **б)** увођењем младих научника у методологију научног рада, посебно кроз активности у области мултидисциплинарних и трансдисциплинарних пројеката; **в)** у унапређењу организације рада и управљања савременим универзитетом; **г)** у проширивању трансграничне међууниверзитетске сарадње у образовању и науци и трансферу нових образовних технологија; **д)** у унапређењу педагошко-културне функције савременог универзитета; **ђ)** у обнови и реафирмацији прометејске, критичке мисије универзитета, научника и интелектуалаца у развоју делотворне јавности у друштву и производњи алтернативних идеја/пројеката одрживог друштвеног развоја и напретка; **е)** у борби за културу мира и солидаран развој човечанства.

На овим и другим питањима, својим иницијативама, радовима и саветима, мора се чути *глас професора емеритуса*, који ће снагом ауторитета аргумената и филозофско-хуманистичком мудрошћу, надањивати нове генерације у борби за ново друштво. Јер, *прави научници нису морално равнодушни истраживачи и апологете постојећег света*. Они својим неимарством, истражујући постојећи свет у разноликим областима, увек трагају и за новим могућностима, алтернативама и изборима; чиме откривају путеве ангажовања нових актера у борби за бољи, слободнији и човечнији свет. Стога – овде се указује да професори емеритуси – *поред уже наставне и научне улоге на универзитетима, имају и ширу друштвено-хуманистичку мисију* у националном и светском друштву. Њихов се глас мора чути по свим битним питањима еколошког опстанка планете и одрживог развоја савременог света; актуелне друштвене кризе и могућих перспектива њеног превладавања; борбе за праведне односе и мир у свету. Данас је чим пре то значајно, јер у свету/Европи, нарастају регионалне и социјалне неједнакости, снаге деснице, неофашизма и тероризма.

У овом контексту *глобалних проблема савремености* (економије, сиромаштва, глади, епидемија, тероризма, сукоба, криминала...) наши универзитети и њихове елитне снаге – истакнути научници, педагози, интелектуалци и професори емеритуси, *морају имати посебно развијен сензибилитет према младој образованој генерацији*, која услед економско-социјалне кризе постаје незапослена „прекобројна“ и маргинализована. Морају се наћи нови програми и путеви њеног интегрисања у систем; а ту се враћамо на кључно питање карактера садашњег система, који генерише кризу (која је структурна и „дугог века“) и која се не може разрешити у оквиру садашњег система, који је предаторски.

Потребна су нам, стога, нова истраживања алтернатива будућег развоја, а ту је неопходна помоћ и одговорност друштвено-хуманистичких наука, али и синергија најбољих тековина свих наука и савремене филозофије. Само удружени у научном трагалаштву и солидарни у борби за нови, бољи и праведнији свет, можемо повезати развој и мир и отворити капије солидарног развоја човечанства, хуманизације друштва и еманципације човека. Уверен сам да савремена наука и универзитети – могу и морају преузети суодговорност за бољу будућност света и човека; желим поентирати своје саопштење поруком **Фредерика Мајора**, бившег директора УНЕСКО-а – *о улози свременог универзитета*: „Потребан нам је универзитет који ће настојати да у сваком човеку развије способност да мисли, осећање личне одговорности пред друштвом у коме живи и коме служи.“ (*Сутра је увек касно*). Наравно, у условима глобализације света, ова се одговорност мора повезати са *етиком планетарне ере*, која тражи како о томе пише истакнути француски и светски антрополог и социолог Едгар Морен, не само глобализацију разумевања, већ и интелектуалне и моралне солидарности човечанства.²

2 О томе видеди: Moren, E., *Odgoj za budućnost*, Eduka, Zagreb 1992.

ЛИТЕРАТУРА:

- Jaspers, K., *Ideja univerziteta*, Plato, Beograd 2003.
 Major, F., *Sutra je uvek kasno*, Jugoslovenska revija, Beograd 1991.
 Mitrović, Lj., *Univerzitet i društvene promene*, Učiteljski fakultet, Vranje 2012.
 Moren, E., *Odgoj za budućnost*, Eduka, Zagreb 1992.
 Pečujlić, M., *Univerzitet budućnosti*, Beograd 1988.
 Šaf, A., *Kamo vodi taj put?*, Globus, Zagreb 1989.

Ljubiša Mitrović

SOCIOLOGICAL MARGINALIA ON THE DEONTOLOGY OF THE VOCATION OF AN EMERITUS PROFESSOR IN THE COMMUNITY OF THE HOMOACADEMICUS IN THE CONTEMPORARY SOCIETY³

Abstract: There is no retirement for a true thinker, scientist and revolutionary. Such persons resist the passage of time as long as they are driven by the creative Eros and Promethean ethos of their vocation. Their intellectual odyssey is all but temporarily stopped by physical death, and it is the test of time that will show the true value of their work, which outlives their authors. The true measure of achievement of professors emeriti is how much they have contributed to the advancement of the quality of education and of scientific work of the community of the homo academicus, how much they have increased its innovation potential, and how much they have multiplied the critical intellectual power of the nation they belong to and of humankind.

The paper addresses the sociological, pedagogical, scientific and culturological aspects of being an emeritus professor in the contemporary society. Practice shows that developed and democratic modern societies, academic communities and corporations are more open to the engagement of professors emeriti and the use of their rich pedagogical, scientific and research experience than underdeveloped authoritarian communities, whose political and managerial elites do not have a responsible attitude towards the potential of those who belong to the “third generation”. The paper attempts to classify societies according to their relation towards scientific and pedagogical innovations, and the intellectual potential of professors emeriti, and to point to their deontological role in the contemporary university and society. The author puts forward the hypothesis that mature and healthy societies are open towards the innovation potential of professors emeriti, that such societies do not discriminate against such citizens on the basis of their age, and that they stimulate the synthesis of experience and youth in the permanent education of the homo academicus.

³Translated from Serbian into English by Vladan Pavlović, PhD, Department of English, University of Niš, Serbia.

Getting elected professor emeritus is not just an honour but also an obligation to serve the scientific community, national culture and mankind.

Key Words: intellectual capital, human resources, innovations, the vocation and the role of professors emeriti.

